Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

# СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

*Газет арадувл 1923 шера денз* ★ ШОАТТА, 23 АПРЕЛЬ, 1988 ШУ. ★ № 49 (7552). ★ Мах 3 кеп.

## КРЕМЛЕ ХИННА ТОРЖЕСТВЕННИ СОБРАНИ

Перестройка яра бола парте лостам кхоачашбара, дерригача халкъо лоаттабеча къовсама, общества вахар массе оагІорахьара эргадаккхара хьалашка КПСС а советски халкъа а вахарера лоархІамерча политически событена — XIX-ча Ерригсоюзни партийни конференцена — накъаболхаш дезду советски наха Владимир Ильич Ленин ваьча дийнахьа денз 118 шу дизар. 22 апреле Съездий Кремлевски Двореце цу дезача денна хетаяь торжественни собрани хилар. Цига вІашагІкхийттабар Москвера а Подмосковьера а производстве хьалха латтараш, КПСС ветеранаш, партийни, советски, общественни организацей викалаш, Іилмани культуран болхлой. Советски Герзащларча Низий бІухой. Собране дакъа лоацаш бар доазол дехьара дипломаташ, кхыча мехкашкара баьхка хьаьшний.

17 сахьат. Торжественни собране хиннараша тІоараш а тоахаш тІаэц новкъостий **М. С. Горбачев, В. И. Воротников, А. А. Громыко, Л. Н. Зайков, Е. К. Лигачев, Н. И. Рыжков, Н. Н. Слюньков, М. С. Соломенцев, В. М. Чебриков, Э. А. Шеварднадзе, А. Н. Яковлев, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, Ю. Д. Маслюков, Г. П. Разумовский, Н. В. Талызин, Д. Т. Язов, О. Д. Бакланов, А. П. Бирюкова, А. Ф. Добрынин, А. И. Лукьянов, В. А. Медведев, И. В. Капитонов.**

Президиуме ба иштта СССР Лакхехьарча Совета Президиумен СССР Министрий Советен Председателий заместителаш, КПСС МГК-ан МК-ан секретараш, Ленински парте ветеранаш, производстве хьалхалаттараш, Іилманхой, культура деятелаш, военачальникаш, общественни организацей викалаш.

Торжественни собрани хьайиллар КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС ЦК секретара, КПСС МГК-а хьалхарча секретара **Л. Н. Зайкова.**

Съездий Кремлевски Двореце торжественно ек Советски Союза гимн.

Боккха теркам тІабахийта ладийгІар «Социализм кердаяккхара, Ленинизмана тІехьа» яхача КПСС ЦК Политбюро членалла кандидата, КПСС ЦК секретара Г. П. Разумовске яьча докладага.

Торжественни собране дакъа лоацачар дог айденна ДІаоал «Интернационал».

Цул тІехьаГІа цІейна хетадаь доккха концерт хилар. (ТАСС).

* * *

Самардийнахьа, Грозне, республикански театрально-концертан зале хилар В. И. Ленин ваь 118 шу дизара хетаяь торжественни собрани.

Президиуме— КПСС НохчГІалгІай обкома хьалхара секретарь В. К. Фотеев, НГІАССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. Х. Боков, КПСС обкома секретараш В. А. Алехин, Е. В. Тумсоев, КПСС Грозненски горкома хьалхара секретарь В. А. Куценко, республика а г. Грозне а кхыбола кулгалхой. Укхаза ба иштта парте, тІема, къахьегама ветеранаш, производстве хьалхалаттараш, Іилман культураи деятелаш.

В. И. Ленин ваь 118 шу дизарах йола доклад йир КПСС обкома шоллагІча секретара Д. Г. Завгаева.

Торжественни собране хиннараша концерт оттадир.

*Яхьа дневник*

### Лаьрхіар кхоачашду

«Чечингагр о п р о м-строй» производственни объединенена чуйоагІача гІишлон организацешта эша аьшкабетона изделеш лоаттаеча М. И. Атиев керте латтача Грозненски аьшкабетона конструкцей завода болхлоша, инженерно-технически болхлоша, гІулакхерча наха докхий социалистически декхараш тІаийцад шийтталагІча пятилетка кхоалагІча шера план ханал хьалха кхоачашъяра, ткъестлагІча Ерригсоюзни партийни конференцена снйленца накъабахара. Чакхъяьннай ухх шера хьалхара квартал. Мишта кхоачашду цар шоаш денна дош? ДІабахача кхаь бетта цар даьхача толамашка хьежача къаьгга гуш да уж шоай деша дай хилар. Дерригача технико - экономически хьокхамнй квартала план кхоачашъярах ханал хьалха рапорт делар завода коллективо. Оттабьча боарамал духхагІа арахийцар цо 362 кубически метр аьшкабетона изделеш, 140 квадратни метр столярни изделеш, итт эзар сома маьха товарни продукци.

Ший потребителашта продукци лоаттаяра дола договорни дехараш а толаме кхоачашдаьд цо. Иштта дика лоархІаяьй из паччахьалкхенна пайда бара, арахецача продукцега дІабода мах лохбара заданех а. Къахьегама овсарле лакхъяра квартала план 8,1 процент тІехкхоачашъяьй предприяте болхлоша.

### Деша дай бац

Цхьа шу совгІа ха яьннай ГІ. Ахриева цІерагІча Назарановски «Электроинструм е н т» завода коллективо госприемкагІа къахьега, хІаьта кхо бутт бизаб цо самофинансированен йиззача хозрасчетен кердача системагІа болх бу. Госприемкаи экономически реформан хьалашка къахьегача завода болхлоша доккхий социалистически декхараш тІаийцад пятилетка кхоалагІча шера план ханал хьалха кхоачашъяра, XIX Ерригсоюзни партийни конференци хьаеллача денна дика къахьегама совгІат кийчдаь накъабахара. Укх шера хьалхара квартал чакхъяьннай. Цу юкъа баьча балхага хьежача да веларгволаш дац цар гІулакхаш. ТІаийца декхараш меттел паччахьалкхен план а гаьнна кхоачашъяц цар. Шоай потребителашта продукци лоаттаяра яьча договорех цар дІа ца кхоачийташ йисар 333 эзар сома маьха тайптайпара продукци, хІаьта маьхала ца йоакхаш йисай цхьа милнони 823 эзари сом мах бола продукци. Товарни продукци арахецара план 94,9 процент мара кхоачашъяьяц предприяте болхлоша. Цу хьокхама даькъе тІадниса паччахьалкхен декхар 371 эзар сома маьха да.

Оттабьча боарамал дуккха лохагІа я къахьегама овсарле. Иштта лоархІабац уж арахецача продукцега дІабода мах лохбара, паччахьалкхенна пайда бара, продукце сортноста планах а. Лоацца аьлча, технико - экономически хьокхамех цхьаккха а задани кхоачашъяц машинашъераша.

## 1-ча Майна накъадолхаш

**Болхлойи колхозхойи! Майрра караерзае доалдара керда методаш, къахьегам вІашТІехьбаккхараи цунна стимулировани яраи йола прогрессивни формаш! Караерзае дикагІйола опыт, экономически знанеш!**

(1-ча Майна дола КПСС ЦК ТІахьехамаш).

## ГІУЛАКХ ДИКА ДІАДОЛАДАЬД

РЕПОРТАЖ

## ХА ЗЕХЬА ЙОАЯЦ

Ачхой-Мартановски района «Урожайный» совхозе сихдаь дІахьош да бІаьстан кхашкара балхаш. Иоачан йоацаш денача дийнахьа зехьа ха ца йоаеш, са тессача денз боад къовлабаллалца къахьег. БІаьстн тІехьайнса енадаь юртбоахама культураш агротехнически толашагІйолчхана дІае гІерт укхаза. Лоацача юкъа 200 гектара тІа моша горошеки 50 гектара тІа хохаши дІабийна баьхаб совхоза къахьегамхоша.

Бабцадаарех эггара дукхагІа лаьтта — 240 гектар помидораша дІалоацаргда цу боахаме укх шера. Уж дІае йолаяьй. Из болх беш ялх агрегат я. Индустриальни технологегІа дІаюв помидораш.

Механизатораша юкъе яьржача яхье хьалха Цацаев Масуди Вадаев Тасуи ва. Шоашцарча сеяльщикаша цхьана, ди дІадахийтац цар балхе нормаш 50 процент тІехкхоачаш ца еш.

Иштта овсаре къахьега новкъостал ду дуккхача хана денз болх беш Іоаяьча овыто. Масала, Цацаев Масуд кхаш леладеш вола кхойтталагІа шу да. ЦхьоагІча класса механизатор ва из.

ХІанзле 60 гектар гаргга дІайийнай помидораш. Беррига болх ялх дийнахьа, е йиллача ханал ши ди хьалха баь бакиха лаьрхІа ба механизатораш. ХІаьта хІанз сана дІахо а къахьега дагалаьцар чакхдаькха цар низ. ДІакхоачаргхиларах шеко яц.

**И. ПЛИЕВ.**

**СУРТАШ ТІА: «Урожайный» совхоза толашагІа вола механизатор М. Цацаев; помидораш дІаювш йоалла цу боахама агрегат.**

Автора сурташ.

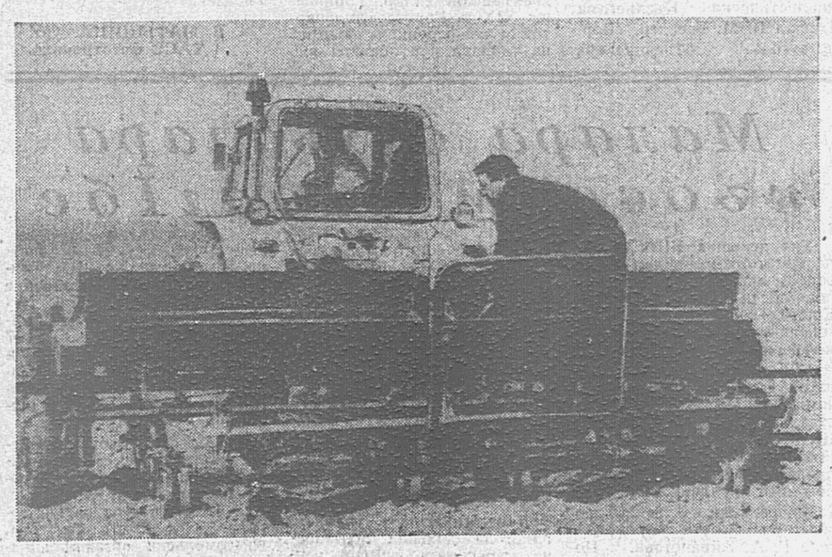

## КОМСИЙ БЕШАМАШ

Шерра даьржад бІаьстан балхаш Надтеречни района «Набережный» яхача совхоза комсий бешамашка. Уж 260 гектара тІа я. Царех 97 гектара тІа «Изабелла» яха комсаш я.

Механизатораша Сербиев Валус, Нунаев ХІарона, Самбиев Салмана, Магомадов Ильяса гонахьара лаьтта тІера дІадоакхаш ба, хІаьта хьамукъаяьха комсаш хІанз шпалерах хьалъехкаш, йоІаш боахк совхоза къахьегамхой. Балха норма кхоачаш ца еш цхьаккха а вац.

196 гектар арендни подрядагІа доал де наха дІаеннай. Иштта болх бир геттара пайдане долга хьахьекхар соахка цу хьисапе къахьегача Накостов Абубакара дезало. План 52,5 центнер йолаш хІара гектара тІара 54 центнер комсаш чунйцар цо. Боахаме иззала комсаш чуяр тІехьарча ялх шера духхьал хинна хІама да. Бухсоццаш Абубакара дезалга ялх эзар сом гаргга ахча кхаьчар.

КарагІдаьнначох кхоачамбаь Іе дага вац из. Укх шера хІара гектара тІара 60 центнерал кІезигагІа йоацаш комсаш чуэца дага ва сесагаца.

**Х. ЖАПАРОВ.**

## *ЦаІдола политди*

ДІадахача ерача дийнахьа республике цаІ дола политди чакхдаьлар. Цун тема — «Кагирхойи хаи». КПСС областной комитета докладчикаша — партийни, советски, профсоюзни бехктокхамеча болхлоша, министерствайи ведомствайи кулгалхоша, хІаьта иштта, парте городскойи районнии комитейи докладчикаша — къахьегама коллективашка: промышленни предприятей цехашка, мехкдаьтта промыслашка, гІишлон майдашка, колхозашка, совхозашка выступленеш йир.

Укх шера Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Кагирхой Союза 70 шу дуз. Комсомола хургйола юбилей, белгалдоахар докладчикаша, цІаькха а кагирхой Союза исторега хьажа, хІара комсомольски организаце беш бола болх Коммунистически Кагирхой Союзах йолча ленински концепцеца, КПСС XXVII-ча съезда, комсомола XX-ча съезда белгалбаькхача наькъаца вІаши нийсбе таро лулга да.

Докладчикаша шоай выступленешка къаьстта теркам тІаухийтар комсомольцашен кагирхошеи перестройке дакъа лувцара,мохк социально-экономически деГІакхувлилга сихдеча цар инициативеи хьнари деГІакхувлара дешашта. Цар дувцар политически дешар эргадаккхара, кагирхошта интернациональни, атеистически, нравственни кхетам балара цІенхаштга теркам тІаахнйта безаш хиларах.

Иштта белгалдоахар, комсомольски организацеша беча балха кагирхой шоашта тІехьабоахаргбола къаьгга, общественни лоархІам бола гІулакхаш ца тоъаш хилар. Комсомола комитеташа кулгалхощщара гІулакхаш толхаде ца а ловш, цхьайолча хана пассивно болх бу, къоона производственникаш балха хьаэцара, дІабахара, чуІе фусамаш, материальни поощрене фонд екъара санна, иштта кхыдола лоархІаме дешаш къестадеча шоай бокъонех пайда ийбац.

Докладчикаша шоай выступленешка къаьгга дийцар къонача депутатий балхаца, кагийча наьхен мехкарнйи салоІам вІашТІехьбаккхарца, общежите балхаца, иштта кхыча гІулакхащца бувзам бола дешаш.

## НИКЪ БЕХКА ПРИПИСКАШТА

КПСС Нохч - ГІалгІай обкоме хилар республика гІишлон организацейи, предприятейи, общественни организацей кулгалхой совещани. Цига дакъа лаьцар инспектирующн органий викалаша а. Совещане дийцар «ГІишлош хьалъечара гІулакхех, приписаш елга, ца даьр даьд ала гІерталга, кхоачамбоацараш нийсдолийталга дІадаккхара де дезарех» дола дош.

Республике гІиш л о ш хьалъеча ухх тІехьарча хана нийслуча кхоачамбоацарех, еча припискех, ца даьр даьд ала гІерталгах бола хоам а беш, лоацца къамаьл дир КПСС обкома гІишлон отдела заведующе И. И. Алмазова. Лакхе белгалдаьха кхоачамбоацараш нийсдалийтарах гІишлон организацей итташ болча кулгалхошта партийни даькъе бехк баьлга, цхьабараш балхара мукъабалийталга белгалдаьккхар цо. Иштта цІенхаштта критика йир цо приписаш еш хиларах, НохчГІалгІай гІишлон управлене подрядни организацешта, цу даькъе СМУ-8, СМУ-5, ДСК, СМУ-2 коллективашта, кхычарна. Иштта гІишлош хьалъеча нийсденнача кхоачамбоацарех а льча припискех а лаьца совещане къамаьлаш дир республикански халкъа тІахьожама комитета председателя заместителя Е. П. Павлова, республикански «Промстройбанка» управляюще заместителя А. В. Козодубова, республика прокурора заместителя В. И. Морозова, статистика республикански управлене капитальни гІишлон отдела начальника Н. И. Журихинас.

Уж санна дола кхоачамбоацараш хьахулийташ дола бахьанаши уж дІадахара де дезараши дийцар совещане дакъа лоацаш барашта НохчГІалгІай гІишлон управлене начальника Э. Э. Исмаилова, «Чеченингушгапромстрой» объединене керттерча инженера Х. М. Ахматукаева, НохчГІалгІай гІишлон управлене домостроительни комбината начальника И. Б. Шадыжева, СМУ-2 керттерча' инженера Ю. А. Заурбекова, Грозненски городской Госархстройконтрола председателя А. А. Манукяна, совещане дакъа лоацаш хиннача кхычар.

Совещане балха итогаш а еш, парте Нохч - ГІалгІай областной комитета секретара Е. В. Тумсоева белгалдаькхар, приписаш ераш, ца даьр даьд ала гІерташ, кхоачамбоацараш нийсдолийтараш цхьаккха дича бехказа балийта йиш яц, аьнна. Из духхьал подрядни гІишлон организацей кулгалхошта доагІаш хинна ца Іеш, иштта заказчикаш йолча предприятейи ведомствайи кулгалхошта а доагІаш хилар белгалдаькхар цо. ДІахо дийцар цо, ший ханнахьа кийч а деш, тайп-тайпара отчетни документаци хилийта дезалга.

Ший къамаьл чакхдоалаш цо аьлар: массане а юкъара низаш тІа а дерзадаь, чоагІа никъ бехка беза приписаш яра, гІишлош хьалъеча кхыдола кхоачамбоацараш нийсдалийтара. ДІахо вІалла а ла мегаргдолаш гІулакхаш дац уж.

## Доккхий толамаш

Урус - Мартановский районе «Труд» совхозе № 2 йола бригада боахаме толашагІчарех цаІ я. Баьцадаараш кхедеча цу бригада кулгалхо ва йоккха опыт йола бригадир Им Николай.

ДІадаха шу чІоагІа беркате хилар бацадаараш кхедерашта. 115 гектара тІа дІабийна хохаш дина тІабаьлар. Цу шера план 169 процент кхоачашъйир. ХІаьта боахама баь пайда—419 эзар сом.

Укх шера дІабийнача хохаша а дІалаьцай 115 гектар. Бакъда, тІаийца декхараш кхы а лакхагІа да. ХІара гектара тІара 200 центнер хохаш баха лерхІ укхаза.

* * *

Урусмартановский района «Солнечный» совхоза Генкоев Увайса кулгал деш йола № 7 бригада араяьнай кхай тІа. Укхаза дІаювргья 30 кетара тІа томаташ, 6 гектара тІа нарсаш, 4 гектара тІа морковка, 7 гектара тІа столови свекла.

Бацадаараш дІадувргдола кхаш кийчдеш дика къахьийгар механизатораша Хасиев Адама, Виситаев Вахас, кхычар. Ги дІадувш доккхий толамаш доах Г. Резвановас, Л. Батаевас.

Бригада чуйоагІаш 32 звено я дезала подрядагІа болх беш. ХІара гектара тІара план 19 тонн йолча 24 тонн тоаматаш чуэца лаьрхІад укхаза. Нарсаш 15 тонн. Иштта кхыйола культураш кхееш планаш тІехкхоачашъе дош деннад бригадо.

## Овсаре къахьег

Ди хьалха догІа дийлха дале а, чуийнна коартолаш дІаювш боахкар «Назрановский» совхоза Беков Махьмад-Гире кулгалдеш йолча № 4 бригада болхлой.

Коартолаш дІаювш дола лаьтта дика кийчдаьд—харшаш даьхад.

Коартолаш дІаювш кхо агрегат лел кхай тІа. Цар тІа болх беш ба Мержоев Сулейма, Хачубаров Хьаднс, Оздоев Бийсолта. Доккхий толамаш доахаш къахьег цар. Цхьа минот зехьа йоайиц. ХІара денна 130 — 140 процент кхоачашду цар шоай дехараш.

— Таханн 100 гектар коартол дІайийна йистедовл тхо, — йоах бригадира. — Бакъда, йоачан юкъе этта мара хьоггехьа йистедаьнна хургдар тхо.

Бригада коа коартолий гувнаш латт. Укхаза кхалнах боахк коартолаш хьахержаш. Цар а дика гІо ду коартолаш дІаювча. Шоашкара хьокхам гойташ къахьегаш ба Султыгова Мадина, Аушева ПаьтІамат. Бузуртанова Тамусн. Шоай бехктокхам а дехараш а дика кхетаду цар.

— Укх шера дІаювш йола сорт «Волжанка» яхаш я. Массане а дика могаю из коартол. Тхоай ма хулла уж дикагІа Іангара яккха хьийжад тхо, — яхаш дувц тока заведующе Ведзижев ГІапура.

Хьалхле лелаераш кІезига бац укхаза. Царех ба коартолаш кхай тІа хьатІаозаш бола вежарий БековгІар Мухьмади Микаьили, сеяльшикаш ЧумаковгІар Макка, Аьсет, Роза, Килоева Зано.

**А. МИКАИЛОВ.**

ПАРТИЙНИ ВАХАР: ПЕРЕСТРОЙКА БIУХОЙ ХИЛА

# АЗ КХЕТАДЕЧОГIА...

Шовзткъалагlа шу дар са парте дIаэцалга дехаш аз заявленн яэъеча хана. Сона чIоагIа бехктокхаме дар из, хIана аьлча, хеталора сога фу дулургда партена. Даьхенна? Тахан чIоагIа дог гIоздаьнна ва со кандидатски стаж доккхий хувцамаш хулаш латтача хана нийсъенна.

Айса лаьца никъ нийса хиларах цхьаккха шеко йолаш вац со. Цхьабакъда, кастката уйла йосс керта чу: со ца кхеталга дIа-хьогI ер, аьлс. Укх тIехьарча хана дукха дувц гласностах. Партийни собранешка хоз критика, самокритика. Из дика да. Бакъда, критика яра сов тIера ба хIанз. Сога хаьттача из кхераме хIама да. ХIанд аьлча, цхьабараша, гласность, из духхьал критика елга да йоах.

Аз кхетадечогIа, эггара хьалха кхоачамбоацараш дIадахара ницкъ лохалга да даьнна гIалаташ теркал делга. Цу тайпара мара нийса решени тIаэца вIашtIехьдаргдац производстве цхьанна а партийни организаце.

Укх тайпара масал доаладе безам бар са. Дукха ха йоаццаш отделочни балхаш де доладеннад тхо хьалдаьча 179 квартира йолча цIенна. Укхаза юххьанца денз кхоачамбоацараш нийсделар. Квартирашка йIовхала система чуюллаш, ваннаш уттаеча хана пенех яьха йоккхий къоргачи дIа ца къовлаш баьнна дIабахабар сантехникаш. Из беррига кегар гушше а, отделочни балхаш де мара ца дезаш кийча да, аьнна, оттаьча акта тIа кулгаш яздаьдар тха ДСК кулгалхоша а. Нийса дий из? Аз кхетадечогIа-м дац. Къаьстта хозрасчетагIа, бригадни подрядагIа болх бе тхо доладеннача хана хIаьта а. ХьалхагIа-м оаха теркал ца деш дита а мегар цу тайпара хIама, бакъда. хIанз оаха хьадаьчох мара хилац бухсоцаш хьаэцаш дар. Кхычар яь брак дIаякхарах тхона хIама лац. Мел ха йоайр, оаха, 30 саго? БIарча кхо ди доадир. Хьажал шо кхаьдийнахьа 6 квартире кIираш теха, басар хьекха кхычмел эша отделочни балхаш дIаьдаьнна хургдар тхо кхычар хьовзам баь бецаре. Дукха ха йоаццаш ДСК хиннача хьайиллача партийни собране брак а яь дIабахача сантехнически болхлой адресагIа сайга хаьттача чIоагIа критика йир аз, хIаьта бригада членаша хьадийхар мел яь брак цар чотагIа дIакхийта еза аьнна. Цхьакхха хIама-м даьра хиланзар. Бакълув, нийса да йоахар массане а, собрани йисте а яьлар, оаха мел дийцар диц а делар. Из дар-кх критиках даьнна «беркат».

Тешшаме тахан ала йиш йолаш ва со, цу тайпара мотгиташ кхыча подразделенешка а кIезига нийслац, аьнна. Эггара кхерамегIа да тахан оаха отделка еча цIагIа цу тайпара кегар а баь дIабахача новкъосташа хIанз укх сахьате кхыча объекте балхаш деча а гIурт болларгболга. Иштта хьадоагIаш да-кх из: цхьабараша бIаргагушше а брак хьаю, шоллагIбараша из дIайоаккх. МалагIча перестройках дувцаргда укхаза?

Перестройка. Из дош IогIа, дукхагIа болх бой, дукхагIа ахча а нйдергда, йоах. Тахан перестройка лоархIаме этап йолча хана парторганизаце беш болча партийно-политически балха тIа керттердар из хинна Iа?

Болхло, ахархо, гIулаккхера саг дега уйлаца, нигатаца кхетадеш хила веза, хьалха ваьххача тайпара ваха йиш йоацалга, дегIадоагIалга вай воаш юхатеттагIа дIаихача шерашка сеца лаьтташ вай уйлаш. Из кхетаду цхьаболчар, хIаьта а хувцабала магац. Аз айса гIишлошъеча къахьега 20 шу совгIа ха я. БАМ хьалъеча а кIезиг-духха дакъалаьцад. Цу хана-м нийслацар, из е вож болх бича, мел ахча лургда. оалаш. Оаха массаза а оалаш дар цаI дар «болх хьаба». ХIанз кхыча тайпара нийслу. Болхэлочо эггара хьалха хоатт цу балхах шийна фу лургда. Из-м харцаьха дац. Бакъда, нийслу дехараш де кулгалхой ухаш (специалист дика вале хIаьта а). Из нийса дац.

Сайна дагадоахкача дешаех лаьца къамаьл хилар са дукха ха йоаццаш партсобране. Сона хийтачогIа, дукхагIбараша кхетадинзар аз яьхар. ДIавала. сов тIехдаьккха дувц Iа йоахар...

**Б. КОТИКОВ,**
**ДСК отделочнийкий бригада кулгалхо, РСФСР заслуженни гIишлонхо.**

ДИКАЧА НАХАХ

# Ший балхах яшаш я

ДикагIа бола къахьегамхой бовза ловш со хилар шийна гучадаьлча, Назрановски маькх еча завода директора М. Машхоева сога аьлар:

— Нагахь санна, моттийта а доацаш, дег тIара болх хьабеш бараш хьона безе — тха производства заведующи йола Чапанова Фатима я хьона укх заводе хьалкхийна а, цул совгIа, юххьанца денз, дикагIйола къахьегамхо йолаш хьайоагIаш а.

Предприяте кулгалхочо иштта тешал даьчул тIехьагIа, нийса мича дар, из бIарга ца гуш дIавахача. Цул тIехьагIа из бIаргаго вIашtIехьдаьлар са.

Дукха даьгIар сои Фатимаи цхьацца дувцаш. Дукха дийцар цо ший балхах а вахарах а лаьца. Цун вахаре а, къахьегама новкъа а, кхынаьхачул тIех, ер ма-дий аьнна хIама деце а, цхьабакъда, шоана гучадаргдолаш-м дар, из ший болх цIена хьабеши цунах из яшаши хилар. Из иштта хиларах тешал ду укх цхьан масало: бархI шера цу предприяте керттера ниженер йолаш болх баьчул тIехьагIа, цун ший дехарца, цу декхарех мукъа а ялийта, производства заведующи хьожайир из. МалагIа бахьан дар хьа, из болх хувцар? — аьнна шийга даьча хаттара жоп а луш, Фатимас аьлар:

— Цкъа-дале, сона эшац «хьакимал», шозлагI-дале, со кхийтар сай моттиг къахьегамхошта юкъе хиларах. Вешта аьлча, сона кабинет эшац, болх беза сона. ХIанз я со сай балха тIа.

Белгалдаккха доагIа, завода керттерча инженера декхараш а цо дизза кхоачашдора, аьнна. Из иштта хилара тешал ду предприяте кулгалхоша, завода дуккхача къахьегамхоша. Из иштта хиннадале а, тахан дехкеяьнна хIама дац Фатимай.

Цхьабола болх-м, халагIа ме хул сакъердамегIа а хул. Фатимас а лоархI хIанзара ший болх дуккха а сакъердамегIа. ХIана аьлча, цкъа-дале, заводо арахецача продукце дикал, дукхагIдолча даькъе, шийгара хилар цо кхетадарца. ШозлагIдале, хIанз болхлошца ба беррига цун болх.

Московски кхачан техникум дика дешаш чакх а яькхха, хьамсарча ший мехка къахьегама биографи дIайолае лаьрхIар гIалгIай къонача йоIо. Боккхача безамца тIанйцар из Назрановски маьх еча завода кулгалхоша. Юххьанца технолог хилар. тIехдика кхоачашдора къонача специалиста ший дехкараш. Цул тIехьагIа, дукха ха а яланзар, лакхе аз ма аллара, завода керттера инженер из оттае.

Дукха ха яьннай цул тIехьагIа. Дукха кулгалхой а, иштта специалисташ а хувцабеннаб цу предприяте. Цхьабакъда, цIаккха хувца ца луш хьайоагIа Фатима. Болх хийцаб, аьнна, ше хувцаеннаяц из. Юххьанца санна, производствах дог а лаэш, хьайоагIа из.

Завода производства кулгалхо хиларга хьежжа, докхха дукъ да Фатимайна тIалаттар. Юкъ-юкъе моттигаш нийслу арахеца продукци брак йолаш. Лира къовсам лоаттабу цо из тайпа моттиг нийсйолийтараща. Цкъа гIалат ваьннар кхы цIаькъаза варгвоацаш чехка нийсача новкъа воаккх. ШозлагIа а, кхозлагIа а брак йолаш продукци арахийцар бехктокхаме а оз. ХIаьта, цунга хьежжа кIезигагIа а я хIанз, брак йола продукци.

Хала ба тха болх, Iалаьмате хала, — яхаш дувц Ф. Чапановас, — шун журналистий бар санна массанена а бIаргагу тха болх а. ХIана аьлча, оаш арахеца газет мо, массанахьа дIакхоач тха продукци а. ТIаккха, шуга ала мича деза, мел бехктокхаме ба тха болх. Цудухьа, тхоай низи хьинари ца кходеш тхоай продукци дикагIа хилийта гIерт тхо. Дерига а дика да тха аьлча-м, бакъдап. Дукха да кхы а кхоачамбоацараш. Тха хIанз керттера денхар ма хулла чехкагIа уж дIадахар дакх. Хетаргахьа, тха из гIулакх вIашtIехь а даргда.

Бакълув Ф. Чапанова. КIезига дац заводе цхьацца кхоачамбоацараш. Дуккха моттигаш нийслу хIанз а цахаддаш къувса дезаш. ХIаьта а, Фатима лоархIа ца еш а, цун на ца йоалаш а, моттиг нийслац.

ЦIаккха ца хиннача тайпара, лира къовсам лоаттабу заводе къахьегама дисциплина телхаерашцен къоалаш дерашцен. Из тайпа моттиг нийсъелча, эгара хьалха, оарцагIйоаларех я производства заведующи Ф. Чапанова. «Озабезам» яхар юкъера дIа а даькха, законо дIа ма беххара, хул хIара сага цу хьакъехьа цо тIаэца соцам. Цудухьа, дикка лаьгIденнад предприяте цу хьакъехьара масалаш.

— Ховш ма хиллара, докхий хувцамаш да вай мехка укх тIехьарча шерашка хулаш латтараш, — йоах тIехьара Ф. Чапановас. — Беррига советски нах санна, цу дог гIоздоахача хувцамаша хьинар а айдаь къахьегаш я тха завода коллектив а. Тхо тешаш да пятилетка кхоалагIа шу лакхача къахьегама хьокхамашца оаха чакхдоакхаргхиларах.

**М. МУТАЛИЕВ,**
**тха соб. корр.**

КОМИ АССР. Цхьан забое вIашагIкхийтар берригача мехка бовзаш бола горнякаш — «Ростовуголь» объединенера «Майская» яхача шахтера Социалистически Къахьегама шозза Турпал М. П. Чих, «Южкузбассуголь» объединенера «Распадская» яхача шахтера Социалистически Къахьегама Турпал В. М. Гвоздев, «Воркутауголь» объединенера «Воргашорская» яхача шахтера А. П. Потапов. Уж а, иштта Донбасса, Караганда, Эстоне, Подмосковье шахтерски коллективаш кулгалхой а «Воргашорская» яхача шахта А. П. Потапова кулгалду № 7 йолча участка базера дикагIйолча опыта школа доакъашхой хилар. Горнякаша XIX-ча Ерригсоюзни партийни конференцена боагIача тайпара нIкъабахара яхь вIашtIехьякккхара опыт дIаэца йовзийтар, бригадни подряд юкъейоалаяра, кердача тайпара доалдарга бовлара проблемаш йийцар.

СУРТА ТIА: дувца дукха да шахтернй - турпалхой. Аьрдехьара аьттехьа — А. П. Потапов, М. П. Чих, В. М. Гвоздев.

**В. МАТЫЦИНА сурт.**
**ТАСС фотохроника.**

# *Малара духьалара къовсам чIоагIбе*

Укх деношка КПСС Грозненски горкоме хилар корта бохабу маларашца къовсам лоаттабеча ший лоIамерча Ерригсоюзни общества Грозненски городской совета II-гIа конференци.

Цига дакъа лоацаш бар парте горкома, комсомола комитетий, юстице министерства, саннтарни просвещене цIен бехктокхаме болххлой, Грознерча организацейн предприятейи къахьегама коллективаш викалаш.

Конференци хьайиллар общества Совета председателя Г. А. Айрапетова. Цо дийцар дIадахача отчетни шера баьча балчах, къаьстта дика болх барца белгалбаьнна общества доакъашхоех, хIаьта цхьайолча организацешкеи предприятешкеи корта бохабу маларашмелаш лелачарца къовсам лоаттабелга кулг есса диталгах.

— ДIадахача 1987 шера городера 4525 саг алкогола духьалара законодательство толхадарах тайп-тайпарча методашца бехктокхаме эзав, — аьлар цо, — цу лазара дарба деча учрежденешка 334 саг хьожаваьв.

ДIадаха шу .1986 шераца нийсдича чхьагIара-къаракъа нзделеш йохкалга 6 процент кIезигденнад, хIаьта из хьокхам 1985 шераца нийсбича 24 процент кIезигагIа хул.

ДIахо Айрапетова шоаш балха юкъейоалаьча тайптайпарча методех, царех боалача пайдах дийцар.

Педагогически училище алкогола духьала лоаттабеча къовсамах дийцар конференце, училища корта бохабеча мадара духьал къовсам лоаттабеча первични организаце председателя О. Н. Черкасовас.

— Сона хетачогIа, — аьлар цо, — хIанз - хIанз саг ше кхетарг ма вий, цо малар дутарг ма дий, яхаш, вагIарах хIама хургдац. Хьалхха а профилактически болх болабе беза цунца. Тха училище цу балха хьакъехьа дика опыт Iоаяьй.

Конференци дIахойихьар республика юстице министра заместителя А. И. Котикова. Корта бохабу маларашмийнна, цхьацца нйрча гIулакхаш леладаьча нахах дийцар цо. Белгалдаькхар, 1987 шера цул хьалхарчз шераца нийсдича корта бохабу маларашмийнначэ наха деш доладеннна хилар.

— Маларца къовсам лоаттабеча тхо цхьаь да, — аьлар «Красный молот» завода мастера А. Я. Писарске. Тха заводе вIалла багIац города партийни, советски, комсомольски органий викалаш. Цар цхьанна хIаманца бала бац, аьнна, хегалу. Сона хетачогIа, нийссагIа хургдар вай деррига низаш вIашагI а теха, из болх лерттIа боре.

Конференце дIахо къамаьлаш даьраша белгалдаьхар цхьацца кхоачамбоацараш, дийцар уж дIадахара тIехьа балха юкъейоалае езача методех. Из чакхйоалаш общества городской совета 53 саг чувоагIа керда состав хержар.

**Л. ЧАПАНОВА.**

ОАРЦ ДАЛА!

# ИШТТА ДОЙ НОВКЪОСТАЛ?

Назрановски района «Маяк» совхозе дукха ха йоацаш дIадоладаьд сомий бешамашкара балхаш. Лоацца ча хаца дукха декхараш кхоачашде дезаш ба бешамаш делаьраш: молхаш тоха, гаьнаш яIа, кхыдола профилактически балхаш чакхдаха.

Паров Хаматхана кулгалдеча № 1 йолча бригада даькъа тIа кхаьчар тхо делкъа ханна. ЦIаIаш чуийнна развязка еш бар, вожащ тракторашца молхаш етташ лелар.

— Ткъаь шиъ саг ва тха бригаде. ПодрядагIа болх бу оаха. 136 гектара тIа молхаш теха, гаьнаш еIа а царна развязка яь а тахан йистедаргда тхо, — йоах Хаматхана.

Бригаде дукха ба шоашкара масал гойташ болх беш бола нах. Уж ба Нальгиева Дебахан, Оздоева Рахьмат, Курскиева Марем, Полонкоева Марет. Механизатораш Караджев Хаваж, Албогачиев Тухан, Богатырев Хьасан. Цар порма — дийнахьа 8 гектара тIа молхаш тохар. ХIаьта механизаторий 10—12 гектар тIа молхаш тоха вIашtIехьдоал.

— Подкормка февраль бетта йистельккхай оаха. Соахкарчул дуккха дикагIа. Тхоай йолаш йолча техникана ремонт йир. Бакъда, из тоъаш яц. Къаьна я. Укхаза цхьаннахьа скважина йоаккхаре геттара аттача доалар тха гIулакх. Хий машинашца хьакхухьаш детта дезаш да. Тхоай хьал во доландаь районна «Сельхозхимеца» договор оттадаьд оаха цо шоай транспортн трактораши тхона гIо де хьатергйолаш. Бакъда ший дехкараш лерттIа кхоачашдац «Сельхозхиме», — йоах совхоза сомий цеха начальника Цароев Къурейша.

Цун дешаш бакъ долга ха гаьна ваха везаш хиланзар. Цхьан «Белоруса» тракторист хьатIавера солярка доацаш латт со, аьнна.

— Хье хьавоагIача хана хьажа мегацарий хьо солярка да е дац? — хаьттар Къурейша.

— ХIанна хов из, — аьлар вокхо, — бака чу хьежача бIарга мича гу из. Из «лоархIаме» бахьан корадаь, бIарча ах дн болх ца беш дIадихьар трактористо. Вал пайдан бац са, аьнна, цхьаькха трактарист дIавахар.

Иштта «гIо - новкъостал» ду «Сельхозхиме» болхлоша бешамаш лелаеращта. Болх баьб, аьнна, совхозо ахча дала деза царна. Нийса хургдий из?

**М. АХИЛЬГОВ.**
**Сурт диллар**
**Х.-Б. ИСРАЙЛОВ.**

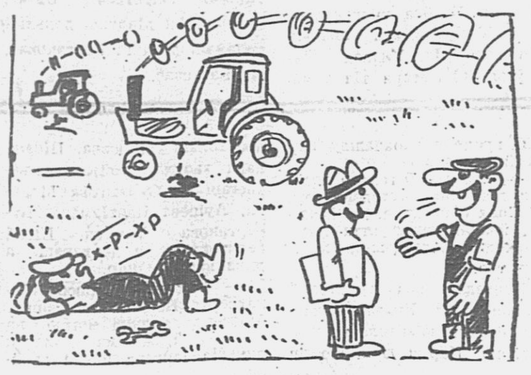

ЙОАХАРАШИ БАКЪДАРИ

# ХАРЦ ХАБАРЕХ ХЬАХУЛАР

**Укх тIехкьарча деношка Гудермесе бахача наха цу города йисте еча биохимически заводал чIоагIагIа хIама дац. Из предприяти зуламе хиларах дола хабараш дIадаьржад ерригача республике, хIаьта цхьаболча «экономически шокъ» енача наха тIахьех биохим хьалъяра духьал довлара. Из бакъдеш доаладу цхьаболча шоаш баьннача «эксперташа» газеташ тIа кепайиттача материалаша, анонимни специалнсташа дувцараш, ншта кхыдараш.**

**Царга ладийгIача хеталу, «цаI децаре дувцаргдацар», аьнна, цудухьа Гудермесе а цунна гонахьа а наха кхерабенна дувц из. Из дашхара бокъонца болча специалнсташка, компетентни нахага хаьттача фу дар-хьогI? аьнна, хет. Мичара лохаргба уж? Из декхар шийна тIанйцад «Грозненский рабочий» яхача газета редакце. Цу тIа гIолла арайоакк хаш я ер актуальни интервью.**

**Цу тайппара, медицински лаьрхIа йоацача антибиотикий Ерригсоюзни Iилман-тохкама института керттерча инженера, технически Iилмей кандидата А. Н. БЕЛОУСОВНА дош делар:**

— Эггара хьалха са безам бар кхераш хабараш даржара бахьанех сайна хетар ала. Сона хетачогIа. из хьахиннад микробиологически промышленность дегIаааха р а х и къаьстта аьлча, Гудермесе хьалъеш латтача предприяте специфицацехи дар наха кхетадергдолаш а нийса а дIа ца дувцарах.

Да-м цкъа дийца а ца Iеш, дийцад цох, бакъда, цхьан оагIорахьара, аргда вай, дийцад цох. Теркам алхха гIишлошъеча къахьега 20 шу совгIа ха я. БАМ хьалъеча а кIезиг-духха дакъалаьцад. Цу хана-м нийслацар, из е вож болх бича, мел ахча лургда. оалаш. Оаха массаза а оалаш дар цаI дар «болх хьаба». ХIанз кхыча тайпара нийслу. Болхэлочо эггара хьалха хоатт цу балхах шийна фу лургда. Из-м харцаьха дац. Бакъда, нийслу дехараш де кулгалхой ухаш (специалист дика вале хIаьта а). Из нийса дац.

Сайна дагадоахкача дешаех лаьца къамаьл хилар са дукха ха йоаццаш партсобране. Сона хийтачогIа, дукхагIбараша кхетадинзар аз яьхар. ДIавала. сов тIехдаьккха дувц Iа йоахар...

**Б. КОТИКОВ,**
**ДСК отделочнийкий бригада кулгалхо, РСФСР заслуженни гIишлонхо.**

Укхаза кхы цхьаьккха а да — Кирише белково-витаминни концентрат йоаккха завод болх беш йолчара чоалханеча хьалах центральни газеташ тIа дувцаш аллергически лазараш хьарах хоам арабаьлар. тIаккха из ца дувцаш цхьаккха а висанзар, мехка тайп-тайпарча моттигашка, иштта вай республике а «кхераме» дувца даькхар из. Технически цох доаллар фуд ха а ца гIерташ (ма дарра аргда вай, из специалисташта мара ховргдолаш дац), дукхаиеша Кирише хиннари хIаьта кхоана Гудермесе хургдани цхьатарра долаш дIалаьрхIар.

**— Сенах латт иштта хетадалара гIалат?**

— Хетаргахьа, хьалхагIа наьха теркам тIабахийта беза царна йовза ловча микробиологе проблемашта, 16 апреле «Правда» тIа араьяьнна ча «мича горачх вай» яхача статьяна. Цу тIа дизза доашхаш, дизза компетентни дийцар Кирише хиннача событех. Вай кхы а ювцаргья Гудермес, са безам бар тха института отдела заведующена, химически Iилмай кандидата **Михаил Николаевич ЖАВОРОНКОВНА** дош дала.

— Аз дувца доладергда Гудермесе хьалъеча заводе цхьабаршта хеттача тайпара, ББК а йоацаш лизин йоаккхаргья, аьнна. Из геттара кхыча тайпара йола продукт я. Из аминокислота я. Хьайбашта долча доакъарца из кхоачамхиллал ца хилча, дикка дукхагIа бала безаш хул царна ялата фуъ. Кхыча тайпара аьлча, цу заводо дикка деза дакъа лоацаргда Кхачан программа кхоачашъяра гIулакха юкъе. Из вайна массанена эшаш а да.

Укхаза ала доагIаш да хьайбашта из доакъара эффективни добавка дерригача дунен тIа а луш хилар. ХIаьта из йохкаш геттара боккха пайда эц эггара дукхагIа из хьаева Японен Франце. Ший бахьан доацаш дац. хIара шера килограммах 3 — 4 доллар а телаш 10 эзар тоннал дукхагIа нйеча американцаша хIанз шоай мехка лизин йоаккха заводаш хьалъеш хилар...

ХIаьта лоацца дувцаргда вай из кийчъяра башхалонех. Керттерча даькъе из йоаккх свеклай патоках добавкаш а етташ. Царна юкъе хила йиш я ББК е хьажкIий экстракт. Лизина синтез еча дIайохийт лаьрхIа йолча органически средашка мара яха а дегIааха а йиш йоаца микроорганизмаш. Ма дарра аьлча, уж атмосфере йоахалуш яц, михо дIахьош а яц.

Гудермесски биохимзаводе пайда эца лерхIача продукце штаммаш (уж а микроорганизмаш я) патогенни яц, вирулентни, токсически, аллергенни свойстваш йолаш а яц. Йолаш йолча нормаегIа лизин Iов мехкдаьтта чакхдоаккхаши мехкдаьтта химен дуккха дукхагIа йолча продуктел иттаза дукхагIа.

**— Из иштта дале а, Александр Николаевич, тахан завод хьалъеча хана а йоакхо е йоагIа хинн фен бассейн лораяра, иштта деций из? Цудухьа дер фуд?**

— Цхьадолча даькъе газаца дIакъеста хIамаш дукхагIа микроорганизмаш.

Гудермесски городской Совета йиълагIча сессе тIемеи кхачьегамеи районни Совета председателя заместителя **Г. Т. Самсоненкос** къамаьл дир хьалъеш йолча химзавода дирекцега Гудермесера нах цу завода балхах тIехьагIа хургдолчох кхерабенна а из новкъадаьнна а хилар дIахайташ. Цо аьнначоа жоп луш, завода директора **В. И. Резниченкос** предложени йоалайир Киевски областе, Гудермесе хьалъер санна йолча Трипольски биохимически заводе депутатски комисси яхийта, аьнна.

Горисполком председателя заместитель Х. С.-С. Садыков, санэпидстанце керттера лор Н. А. Ахмадова, № 7 йолча юкъерча школа биологе хьехархо В. А. Даудов, Г. Т. Самсоненко юкъе бола группа украински новкъостий болча хьоашалгIа баха кIира доаккхаш хилар. Цига баха хиларах фу хийтар царна?

**В. А. ДАУДОВ:**

Аз дувца доладергда, Трипольски биохимзавод болх бе йолаенна деррига а 4 шу мара дац. Цул совгIа из цхьа предприяти хинна Iац городе, из юкъейода биохимал совгIа каьхата - картонажни фабрика, тIоарска ду завод, силикатни кирпишкап ю завод, ГРЭС, очистни сооруженеш юкъейолча бIарччача промышленни комплекса.

Кхетаде доагIаш ма дий, из деррига гонахьарча Iалама дика доацалга: производство ше ма ярра производство я. Бакъда, кхы цаI да теркалде дезаш: биохим йолаялийтача хана денз цун балхах хьахинначох даьнна цхьаккха зулам дац гонахьа бахача наха. ХIаьта, хIанз болх беш завода кхо очередь я, керда аминокислоташ — триптофани лейцини йоаккхаргйола йиълагIъяр болх бе йолайолийтаргйолаш а я.

Укх гарггарча хана арахеца йолаергья лизин. Лоацца аьлча, производство шеръеш я, бахача наха новкъа хеташ цхьаккха хIама а дац.

Биолог хиларах тарра аз теркалдора производства технологе дешаш. Ма дарра цIена аргда аз, кхоачамбоацараш а да. № 1 йолча цехе белково - витаминни концентрат (ББК) тIайоттача хана из питательни средаца дIаув.

ТIаккха оаха из теркалдир, Гудермесе из санна дар ца хилийтар духьа. Бакъда, питательни средага дIайохийта добавкаш лаьрхIа ББК-ах пайда эцалга цIендаь вайцига дIадаькккха чIоагIа раьза бар.

Трипольски биохиме я кхыйола «готта» моттигаш а, уж вай проектировщикаша хIанзле а теркалъяьй. Масала, цига чакхдаькхха фо атмосфере дIадохийт, хIаьта цкъаза цунца хул йоагIачул дукхагIа микроорганизмаш.

Вайцига дIаарайоалийта еррига кхо хIама цхьан турба чу нийсъяьй, фо чакхдоалийт эзар градусал тIех температура йолча цIера юкъе гIолла. ХIаьта иштта термообработка льчул тIехьагIа еррига микроорганизмаш йовргья.

Бакъда из иштта дале а, сатийна Iе дагIац. Производство цIенхаштта я, цо очистни сооруженеш еча, технологически оборудовани вIашагIхоттача болхлошкара, гIишлонхошкара бокккача бехктокхаме хулга дIадех.

**Н. А. АХМАДОВА:**

Со хьежай Трипольски биохим хьалъялехьеи из болх бе йолаялийтачул тIехьагIеи моттигерча бахача наха хулача лазарий ерригача даннешка. Са тахан ала йиш я цу производстваца дувзаденна цхьаккха а хувцамаш хинна дIаяздаь хIама дац. Нагахьа санна цхьадола лазараш дийцача, тIаккха дерматит, масала, каст-кастагIа хул биохиме каьхата - картонажни фабрике чул, бакъда, силикатни кирпишкап ю завод, ГРЭС, очистни сооруженеш юкъейолча бIарччача промышленни комплекса.

Хин бассейнах аьлча, укхаза шолха биологически цIенде лерхI хий, цул тIехьагIа Iамашка кхы а кIоаргга цIендергдолаш. Бакъда цу иштта нийса, Iилман кIийлен тIа яьча системах пайда баргбац, нагахьа санна из проектага хьежжа хьа а ца йой, цо беча балха цIенхаштта тIахьожам а ца лоаттабой. Цу юкъе общественносто, къаьстта аьлча Советий депутаташа, медикаша, лораша, педагогаша, Iилман болхлоша дакъа лацар ловра сона. Цо новкъостал дергдар Iалам лорадара балхаш шоай ханнахьа а дика а чакхдахара.

Гудермесски городской Совета йиълагIча сессе тIемеи кхачьегамеи районни Совета председателя заместителя **Г. Т. Самсоненкос** къамаьл дир хьалъеш йолча химзавода дирекцега Гудермесера нах цу завода балхах тIехьагIа хургдолчох кхерабенна а из новкъадаьнна а хилар дIахайташ. Цо аьнначоа жоп луш, завода директора **В. И. Резниченкос** предложени йоалайир Киевски областе, Гудермесе хьалъер санна йолча Трипольски биохимически заводе депутатски комисси яхийта, аьнна.

Горисполком председателя заместитель Х. С.-С. Садыков, санэпидстанце керттера лор Н. А. Ахмадова, № 7 йолча юкъерча школа биологе хьехархо В. А. Даудов, Г. Т. Самсоненко юкъе бола группа украински новкъостий болча хьоашалгIа баха кIира доаккхаш хилар. Цига баха хиларах фу хийтар царна?

**В. А. ДАУДОВ:**

Аз дувца доладергда, Трипольски биохимзавод болх бе йолаенна деррига а 4 шу мара дац. Цул совгIа из цхьа предприяти хинна Iац городе, из юкъейода биохимал совгIа каьхата - картонажни фабрика, тIоарска ду завод, силикатни кирпишкап ю завод, ГРЭС, очистни сооруженеш юкъейолча бIарччача промышленни комплекса.

Кхетаде доагIаш ма дий, из деррига гонахьарча Iалама дика доацалга: производство ше ма ярра производство я. Бакъда, кхы цаI да теркалде дезаш: биохим йолаялийтача хана денз цун балхах хьахинначох даьнна цхьаккха зулам дац гонахьа бахача наха. ХIаьта, хIанз болх беш завода кхо очередь я, керда аминокислоташ — триптофани лейцини йоаккхаргйола йиълагIъяр болх бе йолайолийтаргйолаш а я.

Укх гарггарча хана арахеца йолаергья лизин. Лоацца аьлча, производство шеръеш я, бахача наха новкъа хеташ цхьаккха хIама а дац.

Биолог хиларах тарра аз теркалдора производства технологе дешаш. Ма дарра цIена аргда аз, кхоачамбоацараш а да. № 1 йолча цехе белково - витаминни концентрат (ББК) тIайоттача хана из питательни средаца дIаув.

ТIаккха оаха из теркалдир, Гудермесе из санна дар ца хилийтар духьа. Бакъда, питательни средага дIайохийта добавкаш лаьрхIа ББК-ах пайда эцалга цIендаь вайцига дIадаькккха чIоагIа раьза бар.

Трипольски биохиме я кхыйола «готта» моттигаш а, уж вай проектировщикаша хIанзле а теркалъяьй. Масала, цига чакхдаькхха фо атмосфере дIадохийт, хIаьта цкъаза цунца хул йоагIачул дукхагIа микроорганизмаш.

Вайцига дIаарайоалийта еррига кхо хIама цхьан турба чу нийсъяьй, фо чакхдоалийт эзар градусал тIех температура йолча цIера юкъе гIолла. ХIаьта иштта термообработка льчул тIехьагIа еррига микроорганизмаш йовргья.

Бакъда из иштта дале а, сатийна Iе дагIац. Производство цIенхаштта я, цо очистни сооруженеш еча, технологически оборудовани вIашагIхоттача болхлошкара, гIишлонхошкара бокккача бехктокхаме хулга дIадех.

**Н. А. АХМАДОВА:**

Со хьежай Трипольски биохим хьалъялехьеи из болх бе йолаялийтачул тIехьагIеи моттигерча бахача наха хулача лазарий ерригача даннешка. Са тахан ала йиш я цу производстваца дувзаденна цхьаккха а хувцамаш хинна дIаяздаь хIама дац. Нагахьа санна цхьадола лазараш дийцача, тIаккха дерматит, масала, каст-кастагIа хул биохиме каьхата - картонажни фабрике чул, бакъда, силикатни кирпишкап ю завод, ГРЭС, очистни сооруженеш юкъейолча бIарччача промышленни комплекса.

Из тайппара, биохимически производствах «цхьа къаьстта зулам» доал аьнна дувца хIама дац.

Из иштта дале а, предприяте дирекце хадданза лораю болхлой унахцIено. Заводе геттара болх дика беш я дарба дара-унахцIено тоаяра комплекс, шиъ сауна, тренажерни эал. Медицински Iилмай кандидата К. А. Юсупова кулгал а деш йоккха санитарни лаборатори я. Укхаза хьоаде доагIа, из заводера тха массазара гид хинна хилар, тха дерригача хаттараште дух тIа воаккхаш жоп лора цо.

Кхы цхьаьккха а да белгалдаккха безам болаш. Трипольски биохима гонахьа йоккха хьу я. Тхона ца хийттача тайпара гаьнаште лазар хилац, йокъалац. Вайна ха кхаьча хила мег Гудермесски завода гонахьа «бацца фильтр» хьае, лизин арахеца йолаяьчул тIехьагIа гаьнаш дIайогIа а гIортаргдоацаш?

**Г. Т. САМСОНЕНКО:**

Биохимически производства технологически процессо ше дIадех балха тIа йоккха культура хулга. Еррига процессаш стерильни емкосташка хул, стерилизаци ю хIама хьаеча материалаште а. ТIаккха цу дерриганега а дIайода духха энерги, Iи, эггара хьалха, болхлой йоккха квалификаци йолаш а хила беза. Из чIоагIа бехктокхаме хеташ теркалдаьд Трипольски биохимзаводе.

Масала, завод хьаеллалеха гIулакхаш тIа нах оттабара конкурс хиннай, гIулакха тIа ваха ловш вола хIаравар чакхвоалавеннавац. Цудухьа кадрови дош хьалххе а къоастаде деза, цхьаккха а тайпара производстве хьаэца йиш яц моллагIа бола нах. Иштта мара хила йиш яц производстве-ра кхерамзле.

**Х. С.-С. САДЫКОВ:**

Трипольски биохимера деррига дикадари водари теркал а даь, оаха соцадир: отходаш хургйоацаш технологи хилийта еза, Шолжа чу гIоргдоацаш чакхдаькхха хий заводе юхачудоагIаш хила деза. Из практика хIанз а оттаяьяц, бакъда, мехка цхьайолча предприятеша из йолаш я. Хьаэца мегаргьяц из опыт?

Гудермесски биохимзавод хьалъеча очистни сооруженеш хьалъярга дIадодар дунен боарамга кхачьад — еррига предприяти хьалъярга дIадодачех 20 процент. Цу тайппара, цу геттара йоккхийча средстваех (13 миллнон сом гаррга) гIишлон технологеца цIенхаштта ма йоагIара пайда эцара тIахьожам лоаттабе беза. Из дара оаха лерхI общественноста викалаш, квалифицированни специалисташ юкъе хургбола экологически совет йилла. ГIишло хьалъеча массаза хьожаш хургда СССР Iалам лорадара Пачхаьлаккхен комитето кулгал а деш,

Тхона хийттар доходарийте Трипольски биохимзаводе дахаро? БIарча аьлча, дохадир. Укхаза керттера лоархIам болаш хургья, аьнна, хет шерра йола гласность, биохима балхах дар общественностага массаза а дIахайташ хилар.

Ма дарра аьлча, биохима гонахьа хIанз дувцараши дагалувцараши ший тайпара дола «чухьежа сибат хувцаш дола кизга», да, производство Iалама Iаткъаш хила тарлургхиларца ювзаенна тема хьалхагIа «къайле» хилара тIа гIолла йоагIа оаз я.

**А. ЖУРАВЛЕВ,**
**А. АБАЕВ.**

# КАГИРХОШТА ЛАЬРХIА

Дукха ха йоаццаш городе Назране хьайиллаг районе эггара хьалхара кагирхой бар.

Из хьаеллара хетаяьча торжествашка баьхка бар КПСС Назрановски райкома секретарь В. Абрашин, райисполкома председатель А. Бондарь, районни халкъа тIахьожама комитета председатель А. Джандигов, ВЛКСМ райкома хьалхара секретарь Х. Султыгова, кхыбола партийни, советски органий викалаш.

Гулбеннараша белгалдаькккар, кагирхой бар хьаеллар кагирхошта культурни салаIара чIоагIа лоархIаме хIама хилар. ХIанз керттера дар фуд аьлча, из дика дIадоладаьр тесса ца дуташ, укхаза салаIа веначун сапаргIата даргдола хьал хьакхоллалга да. Цу даькъе эшар—наха эзди Iаьдалагla гIулакх делга да.

Цул тIехьагIа хьаьшаша чам баькккар баре кийчдаьча тайп-тайпарча вайнаьха даарий. Царна юкъе дар чIаьпилгаш, локъамаш, кIодари - снскали, кхыдараш.

Белгалдаккха дезаш да, баберча даарий ассортимент дIахо мел йодача хана шерлургйолга. Укхаза кийчъергъя тайп-тайпара кондитерски, булочни изделеш, бе-бе сокаш. морожени хургья, иштта укхаза хьаергъя коктейлаш.

ЧIоагIа пергIатен самукъанен я райпо болхлоша кийчъяьча бара зале, укхаза ек тайп-тайпара ашараш. Цу дерригнеша кагирхой теркам тIаозаргба.

ВЛКСМ райкома хьалхарча секретара Х. Султыговас хоам бир, комсомоло бара шефство лелаергхиларах.

**У. ГИРЕЕВ.**

# ЦХЬАН МУГIАРЕ А ЛАТТАШ — ЛЕРХIАЧУНГА

## *1988 шера 1 кварталe Къулбаседа Кавказа вежарашха йолча автономни республикашта юкъе лелаяьча социалистически яхьа итогаш*

Къулбаседа Кавказа вежарашха йолча автономни республикай къахьегамхоша 1988 шера цхьоалагIча квартале парте XXVII съезда, цун тIехьа хиннача КПСС ЦК Пленумий решенеш кхоачаш а еш общественни производство дегIакхувлалга Iалашдир. Халкъа боахама доакъошка дикагIча оагIорахьа хувцамаш хиннад.

Карара шу доладелча денз республикай халкъа боахама доакъой дикка дукхагIйола предприятеши объединенеши йиззача хозрасчетаген шоаш шоашта финансировани ярген яьхай.

1988 шера цхьоалагIча квартала итогаша хьахьоқх, предприятеша кердача хьалашка болх барах экономика тоалуш латталга, цун эффективность а дикала параметраш а лакхлулга.

Лакхъеннай къахьегама овсарле, ншттa продукце боарамаш, дегIаухаш ба боахамий договораш кхоачашдара боарам, дукхагIа терко ю социальни проблемаш къестаяра.

Радикальни экономически реформа кхоачаш а еш, дукхагIйолча производственни коллективаша кхы а эффективнегIа пайда нийбу керттерча фондех, материальни, къахьегама, финансови ресурсех.

Цунца цхьана вежарашха йолча республикай экономически потенциал дегIакхувлача дукха негативни явленеш я, дуккхача производственни коллективашка хIанз а перестройка ледара чакхйоах, хьалха санна, биззача боараме пайда нийбац йолаш йолча таронех, резерваех, продукце цхьадола лоархIаме тайпаш хьадара паччахьалкхен заказаш кхоачашдаьдац, продукцена поставкаш яра договораш юкъагIдоах, хIанз а мела пайда нийбу Iилма-технически прогрессах карагIдаьнначох.

Къаьсттача предприятешка, гIишлош еча, колхозашка, совхозашка юкъагI а ца боахаш леррагIа болх белга Iалашдац, продукце дикал тоаяра хьакъехьа хIама даьдац. Планаш кхоачаш ца а еш, цIенхаштта тIехьадус капитальни гIишлош яра дакъа.

Баха нах биззача боараме Iалашбац товарашцеи деча гIулакхашцеи. Ха дIа ца а йохнйташ производства хIара участке лакха организованни, экономически болх вIаштIехьбаккхар, пятилетка кхоалагIча шера паччахьалкхен заказаши, боахамий договораш толаме кхоачашдар, гIулакх пайда а беш леладар, перестройка хIанзле Iоаьча опытах бизза пайда нийбар — из да тахан хIара производственни коллектива керттера декхар.

коммунистически къахьегама ударника сийдола цIи. Из ва 9 — 11 пятилеткай ударник, дукхаза котвиннав социалистически яхье. Цох тешал деш я цун наькха тIа лепа массехк знак, хIаьта цо болх бу бригада «коммунистически къахьегама коллектив» яха цIи лелаеш а я.

Контрольно-бустамий приборий слесара Евлоев Султана чIоагIа могаву П. Судаков из ший хьехамча хиннав яхаш, белгалвоах. ХIаьта ншттa цох ала дIайха дешаш кIезига дац мастерске партийни организаце Маляренко Борис Михайловича, слесарий Мартынов Виктора, Черняев Сергея, Титов Сергея, токара Мантаев Iарбе, дукхача кхычар. Шоай даь а даьдаь а метта лоархI цар массане а аьсала, Iнмерза вола П. Судаков. Укх деношка 60 шу дизад мастерске болх бе йолаенна, хIаьта царех 50 шу совгIа цо укхаза къахьега а даьннад.

СУРТА ТIА: слесарь, производства а къахьегама а ветеран П. Судаков.

Р. АУШЕВА сурт.

## ПРОМЫШЛЕННОСТЬ

1988 шера цхьоалагIча квартале Къулбаседа Кавказа автономни республикай промышленни продукце боарам 1987 шера 1-ча кварталца нийсбича 3 процентагара 6 процентага кхоачаш дегIабенаб.

Дукхача производственни коллективашка продукци хьаелга 10 процентага кхаччалца а кхы тIех а дегIаденад.

«Оргтехника» яхача производственни объединене продукце боарам 11,1 процентага кхоачаш дегIабенаб. «Промавтоматика» НПО опытни заводе 26.5 процент, «Нефтехимзапчасть» яхача Гудермесски заводе 31,8 процент, кога гIирс беча фабрике — 21,4 процент.

Нохч - ГIалгIайчен мехкдаьттахоша паччахьалкхен заказал тIех (газоконденсат юкъе а йолаш) 30 эзар тонн мехкдаьтта, 36 млн. кубически метр газ яькккхай.

*Фенол, полиэтилен, коача газ, доагаду мазут, цемент* яккхара дола паччахьалкхен заказаш кхоачашдаьд.

Дагестански, Черсий-Балкхарой, Къулбаседа - ХIирий АССР индустре болхлоша планал тIех дикка дукха металл, машинаш, оборудовани хьаьй.

Къулбаседа - ХIирий, Дагестански, Черсий - Балкхарой, Нохч-ГIалгIай АССР-ний дукхагIйолча хьалхалаттача коллективаша паччахьалкхен предприятех долча Закона хьалашка хIанз болх беш йолча предприятешкеи цехашкеи Iилман - технически прогресс юкъекхувлара, уж технически Iалашъяра царна реконструкци яра, ерригача участкашка къахьегам эргабаккхара, къахьегама дисциплина чIоагIъяра, бехктокхам лакхбара хьакъеха де дезараш дар бахьан долаш, дIахо производства эффективность лакхъелга Iалашдаьд.

Баха нах эшача товарашца Iалашбара йола парте а правительства а решенеш кхоачашъеш автономни республикай промышленни предприятей коллективаша чIоагIагIа теркам тIаухийт халкъа боахаме эша товараш дукхагIа арахецара.

1988 шера 1-ча квартале халкъа боахама эша товараш хьадара план ерригача республикаша тIехкхоачашъяьй.

Цхьабакъда, промышленноста цхьадолча доакъошка ассортимент шеръяра, дикал тоаяра хьакъехьа цIенхаштта дола кхоачамбоацараш да.

1988 шера 1-ча январе денз дикка дукхагIйолча промышленни предприятеша йиззача хозрасчетеи шоаш шоашта финансировани ярех хьале болх бу. Цу предприятешка хьалхарчул сихагIа продукцега дIадодар лохлу, *продукцена поставкаш яра* договорни денхараш кхоачашдара боарам дегIаух. Цу ханна, доалдара кердача механизма совленех ма боагIа пайда эца вIаштIехьдалац.

Къулбаседа Кавказа автономни республикай промышленни предприятешта продукцена поставкаш яра договорни денхараш, пайда бара оттаяь заданеш кхоачашъе вIаштIехьдаьннадац.

ДукхагIйолча предприятешка, хьалха санна, дукхагIйола продукци бетта тIеххьарча деношка хьаю, из бахьан долаш продукци во хул, доалдоацаш материални а доагора - энергетически а ресурсаш йоаю, продукцега дIадодар лакхду, из производствана хулача пайда Iаткъ.

### 1988 ШЕРА 1-ЧА КВАРТАЛЕ ПРОМЫШЛЕННОСТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР:

(проценташ)

| | Нохч-ГIалгIай АССР | Къулбаседа-ХIирий АССР | Черсий-Балкхарой АССР | Дагестански АССР |
|---|---|---|---|---|
| **Паччахьалкхен заказага хьежжа, потребителаша даьча договорагIа вIашн лоаттадеча бувзамашка гIолла продукцена поставкаш яра план кхоачашъяр** | 98,2 | 99,5 | 99,0 | 98,9 |
| **ДIадахача шера цу ханаца нийсбича промышленни производства боарам** | 102,6 | 105,4 | 105,9 | 106,0 |
| **Халкъа эша товараш арахепара план кхоачашъяр** | 103,8 | 103,7 | 104,2 | 104,7 |
| **Пайда бара план ншттa кхоачашъе мег** | 94,1 | 94,2 | 97,5 | 98,2 |
| **Промышленни предприятей дукхал** | 146 | 146 | 124 | 198 |
| **Продукцена поставкаш яра план кхоачаш ца яьраш** | 20 | 13 | 11 | 15 |

## АГРОПРОМЫШЛЕННИ КОМПЛЕКС

Вежарашха йолча автономни республикай агропромышленни сектора цу даькъе интенсификаци яра, производство дIахо эргаяккхара, къахьегам вIаштIехьбаккхара, доалдара керда методаш юкъейоалаяра хьакъехьа мероприятеш кхоачашъяьй.

Колхозни а совхозни а кхашка бIаьсти юв культураш дIаювш латт, гурахьа дийнача ялаташта доалду. Вежарашха йолча республикай къахьегамхоша хьайбаш Iангара доахаш латт, керттера продукцин хьаяра темпаш дегIаухаш я.

Цунца цхьана вежарашха йолча республикай агропромышленни комплексе дукха кхоачамбоацараш да. Цхьадолча боахамашка лоха я хьайбай продуктивность, дукха хьайбаш къе дов.

Цхьайолча колхозаша, совхозаша 1988 шера 1-ча квартале хьайбай продукташ йохкара хьалхашка оттаяь план кхоачашъяьяц, дIадахача шера цу ханаца нийсдича из арахецара боарамаш лохдалнйтад.

### 1988 ШЕРА 1-ча КВАРТАЛЕ КОЛХОЗАШКА, СОВХОЗАШКА ХЬАЙБАЙ ПРОДУКЦИ ЯККХАР:

(проценташ)

| | Нохч-ГIалгIай АССР | Къулбаседа-ХIирий АССР | Черсий-Балкхарой АССР | Дагестански АССР |
|---|---|---|---|---|
| **ДIадахача шера укх ханаца нийсдича дулх даккхар** | 117 | 109 | 105 | 105 |
| **ДIадахача шера укх ханаца нийсдича ерригача яькккха шура** | 102 | 104 | 108 | 102 |
| **Беттача цхьан Iаттагара яькккха шура — кг** | 530 | 674 | 646 | 407 |
| **ДIадахача шера укх ханаца нийсдича хIара котама тIехьара гулдаь фуаш** | 92 | 98 | 92 | 105 |

### 1988 ШЕРА 1-ча КВАРТАЛЕ ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ КИЙЧЪЯРА ПЛАН КХОАЧАЩЪЯР:

(проценташ)

| | Нохч-ГIалгIай АССР | Къулбаседа-ХIирий АССР | Черсий-Балкхарой АССР | Дагестански АССР |
|---|---|---|---|---|
| **Доахани коа тIара оалхазараш** | 127 | 114 | 116 | 116 |
| **Шура** | 107 | 106 | 106 | 104 |
| **Фуаш** | 93 | 116 | 116 | 112 |
| **ДIадахача шера укх ханаца нийсдича хьайбай продукци кийчъяра боарам:** | | | | |
| **Доахани коа тIара оалхазараш** | 129 | 109 | 107 | 105 |
| **Шура** | 103 | 103 | 108 | 102 |
| **Фуаш** | 91 | 99,5 | 96 | 104 |

## КАПИТАЛЬНИ ГIИШЛОШ ХЬАЛЪЯР

ГIишлон организацеша капитальни гIишлош хьалъелга тоадара, къахьегамеи технологически дисциплина чIоагIъяра, доалдара керда методаш юкъекхувлара хьакъехьа мероприятеш чакхъяьхай, дукхагIа теркам тIабахийтаб соцкультбыта объекташ хьалъяра.

ЛеррагIа чакхъяьхай коллективни подрядага довлара мероприятеш.

Цунца цхьана, капитальни гIишлош еча дукха кхоачамбоацараш да. Ерригача автономни республикаша керттера фондаш болх бе йолаялйтара планаш кхоачашъяьяц, биззача боараме караерзаяц хьакъестаю капитальни вложенеш, дуккха а объекташ йиллача хана дIалулга Iалашдаьдац. Бахача наха лаьрхIа хьалду цIенош, школаш, больницаш, клубаш, ншттa кхыйола социально - культурни лоархIам бола объекташ хьалъелга ледара долаш дус.

Укх шера гIишлонхошта хьалхашка латтараш низткъала планаш я. Цар укх шера хьалхарча шерашкарчул дикка дукхагIа соцкультбыта объекташ эксплуатаце дIаяла еза. Цудухьа гIишлош хьалъяра темпаш, цар дикал лакхъяр хIара къахьегама коллектива хIара дийнахьара декхар а хинна дIаотта деза.

### ЦХЬОАЛАГIЧА КВАРТАЛЕ КАПИТАЛЬНИ ГIИШЛОШ ХАЛЪЯРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР (КОЛХОЗАШ ЮКЪЕ А ЙОЛАШ):

(проценташ)

| | Нохч-ГIалгIай АССР | Къулбаседа-ХIирий АССР | Черсий-Балкхарой АССР | Дагестански АССР |
|---|---|---|---|---|
| **Керттера фондаш болх бе йолаялйтара план кхоачашъяр** | 17 | 69 | 79 | 93 |
| **Наха чу баха цIеноша эксплуатаце дIадалара план кхоачашъяр** | 3 | 125 | 132 | 130 |
| **Капитальни вложенеи лимитагIа пайда эцар** | 83 | 91 | 91 | 87 |
| **ГIишлон - монтажни балхий лимитах пайда эцар** | 78 | 88 | 95 | 84 |
| **Капвложеней шера йолча лимитах чуIе фусама еча пайда эцар** | 14 | 19 | 19 | 16 |

## ТОРГОВЛИ

Мах беча организацей коллективаша шоай балха тIа кхоачамбоацараш дIадахара хьакъехьа тайп - тайпара де дезараш кхоачашдир.

Автономни республикашка цхьайола кхачанча продукташ, промышленни товараш дохкалга дегIаденад.

Цхьабакъда, торговле организаце цхьадола кхоачамбоацараш да.

Къулбаседа-ХIирий АССР-гара дIаниккхача Къулбаседа Кавказа автономни республикай мах беча организацешта цхьадола промышленни а кхачан а товараш ца тоъарах, перестройка мела чакхъяхарах, 1988 шера 1-ча кварталe юкъара кхача юкъе а болаш, паччахьалкхен торговле, потребительски кооперативни торговле, потребительски кооперативаш, торгови кооперативаш санна йола формаш. Республикай колхозашен совхозашен хIанз а городской колхозни рынкашка кIезига дохк баьцадааараш, сомаш, къаьстта кIезига хьалха хьадола теплични баьцадааараш, баьцаш.

### 1988 ШЕРА 1-ча КВАРТАЛЕ ТОВАРООБОРОТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР:

(проценташ)

| | Нохч-ГIалгIай АССР | Къулбаседа-ХIирий АССР | Черсий-Балкхарой АССР | Дагестански АССР |
|---|---|---|---|---|
| **Паччахьалкхени кооперативнии торговле розничнн товарооборота план кхоачашъяр** | 93 | 101 | 98 | 99,2 |
| **ДIадахача шера цу ханаца нийсдича** | 99,9 | 101 | 97 | 102 |

## БЫТОВОЙ ГIУЛАКХАШ ДАР

1988 шера 1-ча квартале бахача наха маьхах гIулакх деча службай беррига болхлой шоай планови декхарех лоархIабабьац. Дехкарийла бисаб Нохч - ГIалгIай, Дагестански АССР-ний болхлой. Цунца цхьана дIадахача шера укх ханаца нийсдича боарам дегIабенаб.

Хьалха санна, быта служба предприятешка цхьацца кхоачамбоацараш да. Мела юкъенхувл къахьегам вIаштIехьбаккхареи стимулировани ярех прогрессивни формаш, массе а хана заказаш йиллача хана кхоачашдац, кхоачашбеча балха дикал лоберча боараме хул.

Юрташка кхоачамболлаш гIулакхаш диц. Цхьайолча юрташка быта служба предприятеш яц, дуккхача предприятешка лакха квалификаци йола болхлой тоъац. Бахача наха гIулакх деча предприятей сетеш шеръяра гIулакх во лел, хIаьта болх беш йолча предприятешка йолаш производственни мощностех бизза пайда нийбац.

«Грознефтеоргсинтез» яхача производственни объединенена чуйоагIача центральни приборо-ремонтни мастерской коллективе массане а лоархIаш саг ва къахьегама а производства а ветеран Судаков Петр Евгеньевич. Ялхайтта шу даьннад из пенсе ваха, бакъда, ший новкъостех дIахада маганзар цунна, цудухьа дIахо а болх бе висар из укхаза.

Петр Евгеньевич ший профессегIа гIорваьнна говзанча ва, еза а хеташ делаю цо Ахьмад хержав бригада совета членалла.

Цу дерригнеца цхьана А. Хашагульгова хьинаре кхоачашду хьехамча декхараш а. Предприяте водителашта юкъе кIезига бац лерттIа машин лехка цо Iомабаь кагирхой, тахан шоай хьехамча нийсса Ахьмадаца цхьана болх беш ба къона водителаш Точиев Къурейш, Угурчиев Халат, Касиев Хьамзат, кхыбараш.

СУРТА ТIА: Производства а къахьегама а ветеран, кагирхой хьехамча водитель А. Хашагульгов.

Р. АУШЕВА сурт.

Сунженски АТП болх беча водителашта чIоагIа накъавоалаш саг ва бензовоз лехкаш вола шюфер Хашагульгов Ахьмад. Ткъаьи ялхайтталагIа шу да цо водителла болх каралаьца. Цу юкъа цунна карагIдийннарий беза мах беш Ахьмада еннай «За трудовую доблесть» яха медаль. Къахьегама ветерана наькха тIа зов деш ек «Социалистически яхье котваьннар» яха массехк Знак. Из ва 11-ча пятилетка а коммунистически къахьегама а ударник. Чот а йоацаш дукха я цунна енна сийлен грамоташ, премеш, маьхера совгIаташ. Новкъостий тешам а бенна

### ЦХЬОАЛАГIЧА КВАРТАЛЕ БАХАЧА НАХА МАЬХАХ ГIУЛАКХ ДАРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР:

(проценташ)

| | Нохч-ГIалгIай АССР | Къулбаседа-ХIирий АССР | Черсий-Балкхарой АССР | Дагестански АССР |
|---|---|---|---|---|
| **Бахача наха маьхах гIулакхаш дара план кхоачашъяр** | 85 | 100,0 | 103,2 | 96,4 |
| **Бытовой гIулакхаш дара юкъарча боарама план кхоачашъяр** | 98 | 103,2 | 103,1 | 100,9 |
| **Юрташка бытовой гIулакхаш дара юкъарча боарама план кхоачашъяр** | 97 | 102,9 | 98,5 | 97,1 |

СОАХКА ЦУ ХАНА ХИННАЧУНЦА НИЙСБИЧА ПРОМЫШЛЕННИ ПРОИЗВОДСТВА БОАРАМ

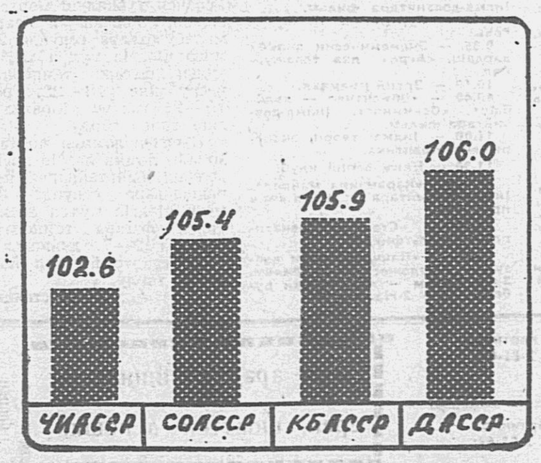


ШУРА КИЙЧЪЯРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР.

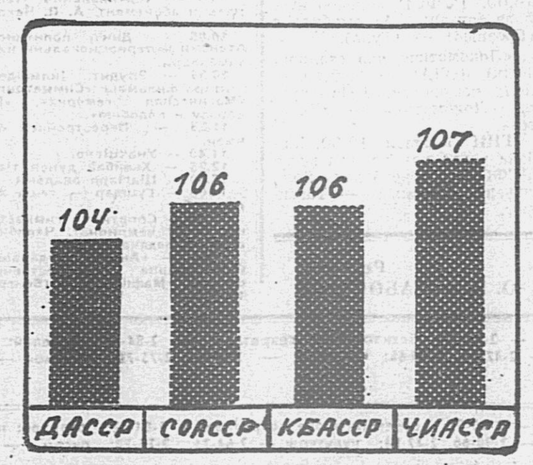


ПАЧЧАХЬАЛКХЕНИ КООПЕРАТИВНИИ ТОРГОВЛЕ РОЗНИЧНИ ТОВАРООБОРОТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР

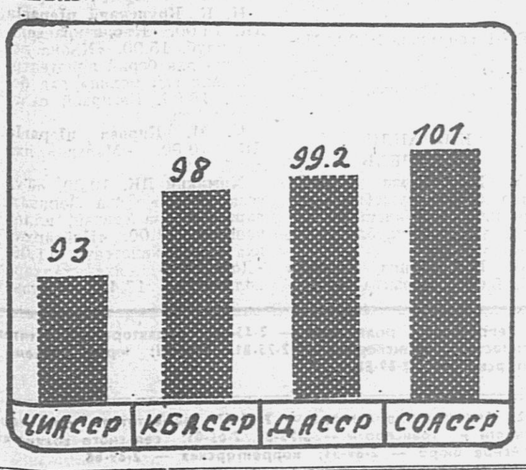

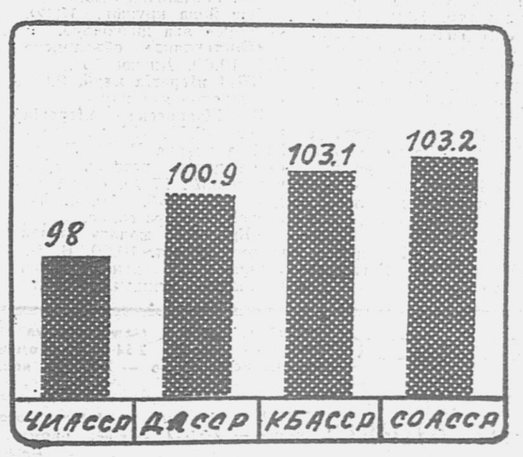
БЫТОВОЙ ГIУЛАКХАШ ДАРА ЮКЪАРЧА БОАРАМА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР